

XALQ ARTİSTİ, MİLLİ KONSERVATORİYANIN PROFESSORU, TARZƏN MÖHLƏT MÜSLÜMOVLA HƏYAT VƏ SƏNƏT SÖHBƏTİ

Tarane Maharramova
taranamaharramova@kaspi.az

Möhlət Müslümov:
“Televiziya-
larda musiqini bilən redaktor yoxdur. Ona görə efirlərdən qaçmağa çalışıram. İdman şərhçisini və ya bir başqa sahənin adamını musiqi redaksiyasına rəhbər təyin edirlər”.

“TAR MƏNƏ, MƏN DƏ TARA BASUCALIĞI GƏTİRDİK”

Bu il Xalq artisti, Milli Konservatoriyasının professoru Möhlət Müslümovun 70 yaşı tamam olub. Dekabrın 2-də Beynəlxalq Muğam Mərkəzində yubileyini sənət dostlarının əhatəsində qeyd edəcək.

Görkəmli tarzən “Kaspi”yə müsahibəsində musiqiyə sevgisindən danışdı, görkəmli sənətkarlarla xatirələrini vərəqlədi, arzularından söhbət açdı...

“İLLƏR UÇUB GETDİ...”

● **Möhlət müəllim, yubileylər, xüsusən 70 illik vərəqləmək üçün əsl fürsətdir. Bədahətən “Bəstənişar” yaratdığınız vaxtdan çox keçib. O uşaq sevginiz, sənətə marağınız necə dəyişibmi?**

● 70 yaş heç bilmirəm necə gəlib çatdı. Özüm-özümə də bu sualı verirəm. Düzdür, öz həyatımı yaşamışam, xalqımızın qulluğunda durmuşam, musiqisinə, incəsənətinə xidmət etmişəm. Amma başım qarışdı tara, musiqi və muğamları öyrənməyə... Günün 12 saatını məşq edirdim. Deyirəm, heç mən yaşamamışam ki... Gənclik vaxtı nə əyləncə yeri, nə kinoteatr tanıyırdım. Boş vaxtım olan kimi, tərda məşq edirdim. Asəf Zeynalı adına məktəbdə təhsil alanda oranın su basmış zirzəmisini vardı. Orada dərs keçməyə qoymurdular, işığı da yox idi. Evdən neft lampası gətirib, boş dərs saatlarında zirzəmiyə düşüb lampanı yandırır, məşq edirdim. Halbuki ətrafda “Araz” kinoteatrı vardı, kinoya baxmağa gedə bilirdim. Amma bu sənətə o qədər sevgim vardı ki, vaxtım tara, musiqiyə sərf edirdim. Ona görə də mənə elə gəlir ki, 70 ilin bəlkə 10 ilini ailəm, valideynlərim üçün yaşamışam. İllər uçub getdi...

● **İllər uçdu, amma sizə az şey qazandırmadı...**
● Qazancım o oldu ki, tar mənə, mən də tara başucalığı gətirdik. Böyük bir tarçalanlar

ordusu yetişdirdim. İndi çoxu əməkdar, xalq artistləridir. Qiyabi tələbələrəm də çoxdur. Sosial şəbəkələrdə gənc oğlan və qızlar var ki “ifamdan razısınızmi?”, “necə gəlib Azərbaycanda təhsil alım?” deyər ifalarımı mənə göndərirlər. Baxıb görürəm ki, onlar birçə gün də məndən dərs almayıblar, amma məni təqlid edirlər. Burada Cənubi Azərbaycandan təhsil alan tələbələrəm oldu, indi İranda böyük məktəb açılıb. Hətta mənim adıma muğam üçlüyü də yaradıblar. İranda muğamı çox sevirlər. Orada tarın xəstələri var. Məşhur cərrah var ki, tar çalır. Evdə başlarının üstündə tar asırlar. Mən oraya gedəndə küçədə rahat gəzə bilmirəm.

● **Gəl, arzumuzdu, toyda ifa et...”** deyirlər. Bu da məni sevindirir ki, əməyim boş getməyib. 70 ildə bunları da

“Gitaranın tüğyan etdiyi bir vaxtda tarı sevdirmək lazım idi. Mən öz tərzimdə bədahətən yeniliklər tapırdım, amma tənqidlərlə qarşılaşdım.”

gördüm...

“SƏN QORXMA, GEDƏK MƏŞQ EDƏK...”

● **Siz görkəmli xanəndələrlə, ifaçılarla çiyin-çiyinə işləmişiniz, onları müşayiət etmişiniz, bərgə səhnəyə çıxarmışınız...**

● Hər dəfə fikirləşirəm: yəqin o insanlar gənclərə inanırdılar. 21 yaşım vardı, konservatoriyaya qəbul oldum. Rəhmətlik Elman Bədəlov mənimlə bir kursda oxuyurdu. Məndən yaşca çox böyük idi, amma gec qəbul olmuşdu. Bir gün dedi ki, Əbülfət Əliyev ifana televizorda baxıb, sənənlə “Humayun” oxumaq istəyir. Dedim, nə danışsın, o hara, mən hara, qorxuram, ayaqlarım əsər. Üstündən bir ay keçdi, gəlib məni apardı. O görüş heç yadımdan çıxmır. Əbülfət müəllim “Şəhriyarı tanıyırsan?” deyər soruşdu. Dedim, yox. “Onun bir qəzəli var: “Sızlayır əhvalıma sübhə qədər tarım mənim...” Mən

sənənlə “Humayun” oxuyacağam, bu qəzəli də ifa edəcəyəm. Sən qorxma, gedək məşq edək, qoy görünsünlər ki, mən gənc bir oğlanla oxuyuram...” Bəlkə də o təklif mənim yolumda işıq yandırdı. Təəssüf ki, o lentlər qalmayıb. İlk müşayiət etdiyim böyük xanəndə Əbülfət Əliyev oldu. Sonra məni yavaş-yavaş tanıdılar. Hacıbaba Hüseyinovu, İldırım Həsənovu, Yaqub Məmmədovu, Cənab Əkbərovu, Arif Babayevi, Şövkət xanımı, Sara xanımı, Tükəzban xanımı müşayiət elədim. Səxavət Məmmədovla 15 yaşımızdan bir yerdə oxumuşuq. Onda biz heç kim idik, sonra o Səxavət oldu, mən də Möhlət.

Əsas bizi xalq sevirdi, el şənliklərinə gətirdik. Televiziya da bir dənə idi, bütünlüklə bizi tanıdı. O insanlar ki, görmüşəm, onlarla efirə çıxmışam, indiki efirlərə getməyə ayağım gəlir. Qoy tənqid edim: televiziyalarda musiqini bilən redaktor yoxdur. Ona görə efirlərdən qaçmağa çalışıram. Heç olmasa, azca da olsa xəbərdar olsunlar bu dəryadan. İdman şərhçisini və ya bir başqa sahənin adamını musiqi redaksiyasına rəhbər təyin edirlər. Çox istərdim o yerlərdə musiqi təhsilli insanlar olsun ki, bu kontingenti tanısınlar! Bu sənət dəryadır. Deyə bilmərəm ki, mən bu dəryanın gözəl üzgücüsüyəm, bu sözü deməyə qorxuram. Bu gün öyrənib ifa etdiyimi beş ildən sonra bəyənmişəm. Bir insan ömrü bunu öyrənməyə çatmır.

● **Müşayiət niyə çətinidir?**
● Müşayiət edən tarzənin o qədər ehtiyatı olmalıdır ki, xanəndə bədahətən oxuyanda ona cavab versin. Tarzən həm özünə, həm xanəndəyə, həm də kamança ifaçısına cavabdehdir. Mən heç vaxt aylarla məşq edib səhnəyə çıxmağı xoşlamamışam. Muğamı məşq edəndə elə bilirəm ki, əzbəçilik olur. Ansamblla məşqlər etməyə məcbursan. Amma “üçlük”də muğam yerlərini məşq etdirmirdim, beynimə nə gəlirdisə, onu da edirdim. O da effekt veriridi. Bədahətən ifa edəndə lap barmağın ilişsa, çaxsan belə, yenə də şirindir...

“HABİL ƏLİYEVLƏ ƏLİBABA MÜƏLLİM MƏNİ ÇAĞIRDI...”

● **Hər dəfə yaşlı sənətkarlar deyirlər ki, sağımız, solumuz boşdur, dostlarımız, hamkarlarımız, sənət yoldaşlarımız gedib. Siz ətrafa baxanda nə düşünürsünüz, hansı fərqi hiss edirsiniz? Artıq ətrafınızda o nəsil yoxdur...**

● Mən bunu bu yaxınlarda hiss etdim.

Görün, kimləri itirdik... Bu yaxınlarda haqqımda bir videoçarx çəkildilər. Mən istərdim ki, haqqımda Habil Əliyev, Əlibaba Məmmədov, Ağaxan Abdullayev, Yaqub Məmmədov, Məmmədbağır Bağırzadə, Vahid Abdullayev danışsın. Düzdür, indi də qiymət verənlər, bilənlər var, amma o deyil. Bir dəfə tələbələrlə görüşdə Habil Əliyevdən soruşdular ki, birdən tar çalsaydı, kimin tərzində ifa edərdiniz? Zaldakılar yəqin gözləyirdi ki, o, Qurban Pirimovun, Hacı Məmmədovun adımlarını çəkəcək. Amma Habil müəllim “mən tar çalsaydım, çalışardım Möhlət Müslümov kimi ifa edim...” dedi. Mən utandım, qoymadım o fikirlər efirə getsin. Sonra o fikirlər necəsə “youtube”də yayılmışdı. Hətta Cənubi Azərbaycandan mənə göndərirdilər. İndi deyirəm ki, daha 70-dir də, qoy bu fikirlər getsin. Bəlkə heç 75-i, 80-i qeyd etməyəcəm... Düzdür, o kişilər məndən yaşca böyük idilər. Mənim 24-25 yaşım vardı. Yaşlı sənətkarlar məni çağırır tənqid edirdilər. 22 yaşım olanda Asəf Zeynalı adına Musiqi Məktəbində müəllim olmuşam. Milli Musiqi Konservatoriyası açılanda ilk muğam müəllimi kimi məni dəvət etdilər. Klassikamı da bilirəm, öz dəst-xəttim də var. Məni nə qədər tənqid edirdilərsə, həvəsdən düşmərdim, öz dəst-xəttimi ifa etməyə məcbur idim. Çünki gitaranın tüğyan etdiyi bir vaxtda tarı sevdirmək lazım idi. Mən öz tərzimdə bədahətən yeniliklər tapırdım, amma tənqidlərlə qarşılaşdım. Bir gün Habil Əliyevlə Əlibaba müəllim məni çağırır “heç kimə qulaq asma, bu yolu davam elə, vaxt olar, bunun xeyrini görərsən, biz sənə xeyir-dua veririk” dedilər. Doğrudan da, üstündən 5 il keçdi, gördüm mənim onda elədiklərimi indi edirlər...

7 GÜN 7 MUĞAM

● **“Ən böyük arzum idi ki, Qarabağ azad olunsun, gedim orada 7 gün 7 müqəddəs muğamımı ifa edim...”**

● Hə, bunu çoxdan demişəm... Bilirsiniz, hər sənətkarın bir püxtələşmə dövrü var. Biz rəhmətlik Səxavətlə tələbə, sonra sənət yoldaşı, daha sonra ailəvi dost olduq. Səxavətlə Qarabağın elə bir yeri yox idi ki, orada olmayım. Məni oralarda o qədər sevirdilər ki, bir dəfə getməyəndə Səxavətdən “niyə gəlməyib?” deyər soruşdular. Sonra torpaqlar işğal oldu. O insanlar ki, orada onların çörəyini yedim, suyunu içdim, özümün də, tarımın da onlara borcu vardı. Arzu edirdim ki, Qarabağ almaydı, gedib yeddi gün muğam axşamı təşkil edə, yeddi əsas muğamımızı hər gün ifa edəydim. Torpaqlar azad olundandan sonra Qarabağda çox olmuşam. Şuşada, Laçında olmuşam. Laçında “Ata-oğulların çıxışı” layihəsində oğlum Rüstəmlə çıxış elədim. Konsert arzumda da yəqin ki, həyata keçirəcəyəm.

● **Milli Konservatoriyanın professoru kimi tələbələr haqqında fikirləriniz maraqlıdır. Özünüzdən oxuduğunuz illərdəki kimi onlarda da entuziazm varmı?**

● Təəssüf ki, yoxdur... İndiki tələbələr dərsə güclə gəlirlər. 10 nəfərdən birində bizdə olan həvəsin 30 faizi olsa, sevinərəm. Mən dərsdən gəlirdim, yeməyimi yeyib tar çalardım. İstədiyimi ala bilmirdim, yatırdım, yuxuda görüb gecə saat 3-4-də durub yenə ifa edirdim. Anam atama deyirdi ki, bu uşaq xəstələnib, onu bir həkimə göstər. İndi bu həvəsi tələbələrdə görmürəm. Bu yaxınlarda “Ustad dərəsi” elədim. Efirdə yayımlandı. Efirə çıxarmağa 10 il əvvəlki tələbələrdən tapa bilmədim. Tələbəyə görə hərəkət elədim, özümə görə yox...

“O TAR TAPILMADI Kİ...”

Fotolar: RUFƏT MİKAYILOV - GLOBAL PHOTOSTOCK

● **İllər öncə 100 yaşlı tarınızın itməsi xəbəri yayıldı. O tarın taleyi necə oldu?**

● O tar tapılmadı ki... Onu alanda 90 yaşı vardı. Qəmərlinski adlı tar ifaçısı vardı. Onun oğlu bir gün dedi ki, atamızın tarını satırıq, 90 yaşı var. O tarı aldım, öz əlimə uyğunlaşdırdım, sökdürüb-yığdırdım. Oğlum Asəf Zeynalıda oxuyanda tarı mühafizəçinin yanında qoyub. Tarın futları qalıb, özünü götürmüşdü. O vaxt kamera da yox idi. Çox səssə salmağa da utandım. Polad Bülbüloğlu haradansa eşitmişdi. Zəng vurdu ki, niyə deməmişəm, axtarısa verərdik. DİN-dən də zəng elədilər. Dedim, lazım deyildi, kimsə tanımadığım adam gəlib götürüb. Şikayət etmək istəmədim, ortada mühafizəçi vardı. Amma o tarı görsəm

tanıyaram. Tarın sədəfləri mənə də qalıb.

“ALLAH MƏNƏ GÜC VERSƏ...”

● **70 yaşınıza arzunuz...**
● İfa eləmədiyim musiqi qalmayıb, hamısını ifa etmişəm. Amma Allah mənə güc versə və mənə vəhy gəlsə, bir neçə ifa olunmayan bəstəkar və xalq mahnıları var, onları ifa edib lentə yazdırmaq

istəyərdim. Arzu edirəm, bir daha müharibə olmasın! Xalqımızın ehtiyacı ancaq musiqiyə olsun. Bir də xalqımız keçmiş adət-ənənəmizə qayıtsın. Toylarımızı fikir versinlər. Bəy-gəlinlər “Vağzalı” ilə məclisə daxil olsunlar. Özüm arzum budur ki, 90 yaşımda olsam da, tar əlimdə olsun. Tar elə alətdir ki, uşağa da yaraşır, yaşlıya da. Tara “ulu alət” ona görə deyirlər...

